

Reisverslag

Wandelen in de oerbossen van vulkaan Madeira

Drukke stranden, files, stampvolle toeristische attracties en hutje metje rond het zwembadhotel. De gewenste zaken ter wereld op de meeste vakantiebestemmingen tijdens de zomer. Maar niet op Madeira. Hier kan een duik vanaf de lavastranden in de frisse Atlantische Oceaan perfect gecombineerd worden met één van de talloze wandelingen door de natuur schoon van het bergachtige Portugese eiland. Een verslag van een andere gezinsvakantie.

diepe ravijnen en smalle plateaus tussen zee en rotsklif. Op deze zogehete fajãs zijn vaak vissersdorpen gebouwd. Zoals het inmiddels beroemde Câmara de Lobos. Vanuit het op de klif gelegen restaurant Churchill –de beroemde Britse staatsman schilderde ooit op deze plek- kijken wij uit op een kleurrijk tafereel van vissers die hun bootjes binnenhalen. Maar het romantische beeld vertekent de maatschappelijke situatie in het dorpje. Want de dalende visvangsten hebben veel dolende jonge vissers in

tugese kolonisten. In die tijd bloeide de productie van suikerriet immers om de Europese markt van suiker te voorzien. Met behulp van de levadas werd het overvloedige water uit de bergen in het noorden van het eiland naar de terrassen velden in het zuiden getransporteerd om daar ook de plantages te bevoeien. Zo ontstond het huidige netwerk van 1600 kilometer aan levadas.

De fervente wandelaar van nu profiteert van de noeste slavenarbeid van weleer. Want naast de smalle kanalen werden paden aangelegd, om de velden te kunnen onderhouden. Die paden zijn soms enkele tientallen centimeters breed en voeren langs steile rotsen. Tot 1980 bleven de spectaculaire wandelwegen een geheim, totdat de gids 'Landscapes of Madeira' nauwkeurige wandelkaarten van het eiland uitbracht. Nu zijn de wandelingen langs de levadas de grootste toeristische attractie van het eiland.

Magische sfeer

Eén van de mooiste routes is die rond Rabaçal. Hier hebben bronnen en het naar beneden stromende regenwater van het westelijk hoogland, het Paul da Serra, voor een magische sfeer gezorgd met watervallen en uitbundige

rens bedekte waterval, de Cascata do Risco. Op de weg terug worden we geconfronteerd met een keerzijde van het spectaculaire wandelaanbod. Reddingswerkers zoeken een vermiste vrouw die een riskante route had genomen.

Terug bij het begin van het wandelpad staat het busje klaar dat de wandelaars voor drie euro per persoon langs de beboste hellingen terugbrengt naar de parkeerplaats op het plateau. De schemering treedt al in, en we moeten doorrijden om op tijd voor zonsopgang bij het noord-westelijke puntje te arriveren: Porto Moniz. Liggend in de met rotsblokken aangelegde baden van het natuurlijke zwembad zien we de rode zon achter de bergen verdwijnen. Lokale jeugd klimt op de rotsen in het water om daar de kletterende golven uit te dagen.

Werelderfgoedlijst

Niet alleen langs de levadas is het heerlijk wandelen, ook de verschillende bergtoppen vormen aangename bestemmingen voor een dag in de natuur. De hoogste berg is de Pico Ruivo (de rossige piek), met 1.861 meter. Vanaf de parkeerplaats voert de tocht over een pad van basaltblokken langs weiden, heidevelden maar vooral in-

Ponta de Sao Lourenço

de landtong Ponta de São Lourenço een uitsteeksel is in de ruwe, windrijge oceaan waar de natuurkrachten weinig uitbundig leven toelaten. De laatste pleisterplaats op weg naar deze eilandpunt is het plaatsje Caniçal. Hier proeven we nog de sfeer uit de tijden van de walvisvaart. De bewoners bergden als een van de laatsten in Europa hun harpoenen op nadat in 1981 de commerciële walvisvangst ook door Portugal werd verboden. De vissers

met oude, confronterende beelden en originele objecten zien hoe walvisjagers in veertig jaar tijd met beperkte middelen in deze wateren 5885 walvisvissen doodden.

Talloze hagedissen

Waar de asfaltweg eindigt is het buitenaards aandoende landschap van Ponta de São Lourenço te uitnodigend om het niet te betreden. De wandeltocht van twee kilometer naar het oostelijke eindpunt van het eiland gaat soms langs hele steile kliffen en over zeer smalle paadjes, waarbij we ons in de harde wind met moeite staande kunnen houden. De golven kletteren met veel geweld tegen de bergwanden terwijl vulkanische lagen in allerlei kleuren passeren. Het is haast niet voorstelbaar, maar in de lente is het ook hier een bloemenpracht zoals vrijwel overal op het 'bloemeneiland'. De fauna op het land is door de eeuwen heen goeddeels opgegeten door de eilandbewoners en verdreven door de ontbossing en daardoor niet uitbundig. Op deze wonderige eilandpunt beperkt het zich tot de vele kwetterende kleine bruine vogeltjes, Berthelots piepers, en de talloze hagedissen die tijdens een rustpauze verre van schuw over de armen van de kinderen kruipen. Ondertussen neem ik een duik in het ijskoude, kristalheldere water aan een eenzaam rotsbaaitje. Zo mooi en rustig kan Madeira zijn, ook hartje zomer.

Hans Veltmeijer

Eucalyptus

De ontstaansgeschiedenis van Madeira kent geen geheim, begrijp ik al vanuit het vliegtuig. Het landschap van golvende bergen basalt, lava, keien en gecompriemde verraden een hele serie vulkanische uitbarstingen. Daardoor geeft wandelen over de berggruggen van Madeira dikwijls het gevoel 'op een andere planeet' te vertoeven. De hoogste toppen van het overwegend groene eiland reiken tot bijna tweeduizend meter, maar dit is slechts een kwart van het vulkanisch systeem. De rest bevindt zich onder het water van de Atlantische Oceaan, tot een diepte van vierduizend meter. Madeira is niet de klassieke zonbestemming met iedere zaterdag gegaanderd strandweer. Het kan er flink miezeren, vooral aan de noordzijde, en in de herfst en de winter slaan de regenstormen tegen de bergen en veroorzaken overstromingen en vallende rotsblokken. Dit proces heeft de afgelopen twintig miljoen jaar het landschap op het eiland gemaakt tot wat het is: een afwisseling van steile bergruggen,

de greep van drugsverslaving gedreven. Voor de toerist is er geen gevaar, maar een vreemde, nerveuze sfeer hangt op gezette tijden in het haventje met de bars en gokhalletjes.

Spectaculaire wandelwegen

De meest steile klif van het eiland ligt iets ten westen van Câmara de Lobos. Op Cabo Girão moet ik best even de moed bijeen rapen om naar beneden te kijken. Met 580 meter hoogte is dit één van de hoogste zeekliffen van Europa. De verkoper van ambachtelijk maakte eucalyptus-snoepjes biedt de bezoekers met hoogtevrees welkome afleiding. Madeira is een mecca voor fanatieke wandelaars, maar ook de gewone bezoeker ontkomt eigenlijk niet aan een tocht te voet. Daar zijn de uitzichten te mooi en het aanbod in wandelroutes te groot voor. Vooral dankzij de levadas, de oude irrigatiekanalen. Ruim vijfhonderd jaar geleden werden deze waterwegen aangelegd, door Afrikaanse slaven in dienst van de Por-

Levada Rabaçal

vegetatie. Er zijn verschillende tochten te maken, voor de gevorderde wandelaars maar ook voor diegenen die slechter ter been zijn of met kinderen op pad gaan.

In die laatste categorie vallen wij en dan voldoet eigenlijk al de levada do Risco. Langs een weelderig begroeide rotswand waaruit het dorstlessende bergwater in het kanaaltje sijpelt, leidt een comfortabel pad binnen een half uur naar een gedeeltelijk met va-

drukwekkende panorama's. We beginnen in een dichte mist maar doen ons spoedig te goed aan de warme zonnestralen wanneer we het wolkendek ontstijgen. De wandeling naar de top is duizelingwekkend mooi en niet eens zo spannend. Het landschap zit vol contrasten, de rode gesteentes wisselen af met diepgrone oerbossen. Sinds 1982 bestaat tweederde van het eiland uit beschermd natuurreserveaat. De oerbossen werden daarnaast op 2 december 1999 door Unesco op de werelderfgoedlijst geplaatst. Ze zijn namelijk het nog levende bewijs van de oerbossen die eens grote delen van Zuid-Europa bedekten. Het is een mengelmoes van de familie Lauraceae (laurierbomen), boomheide en cederbomen en wordt in het Portugees aangeduid als laurissilva. In de laatste IJstijd werden deze wouden grotendeels verwoest en de restanten komen buiten Madeira alleen nog voor op de Canarische Eilanden, de Azoren en enkele plaatsen in West-Afrika. Laurissilva groeit goed op een hoogte tussen 400 en 1300 meter en speelt een belangrijke rol in de waterhuishouding van de bodem. Het voedt de bronnen in het gesteente en biedt levenskansen voor korstmossen en rotsplanten. Op plaatsen waar het bos vernietigd is -er is heel wat afgekapt voor landbouwgronden- ontstaat daardoor een dor landschap.

Houten walvisvaarder Dat type omgeving is ook onmiskenbaar aanwezig in het uiterste oosten van het eiland. Maar dat komt omdat

kozen een ander doelwit, bijvoorbeeld de kousenbandvis, en lieten daardoor de bruisende haven voortbestaan. Anderen schakelden om van jager tot beschermer en helpen wetenschappers om de leefgewoonten van de dieren te bestuderen. Of ze houden toezicht op het waterreservaat waar de monniksrobber en dolfijnen rondzwemmen. En wie geluk heeft, kan tijdens een toeristisch tochtje met een ex-walvisjager de potvis, gewone vinvis, bultrug en blauwe vinvis tegenkomen. Dat zat er voor ons niet in tijdens deze korte tussenstop in Caniçal. Wij slenterden langs cafeetjes waar de gepensioneerde vissers herinneringen ophalen uit het roemrijke verleden. De oude houten walvisvaarder op het kiezelstrand is daar het levende bewijs van. Het bescheiden walvismuseum laat

Uw reisverslag in de krant?

Wilt u als Baarnaar ook het verslag van uw bijzondere vakantie plaatsen, met foto's? Stuur dan uw verhaal naar redactie@baarnschecourant.nl ter beoordeling en mogelijk plaatsing.

Beste reisperiode: tussen april en september
Vliegtijd: circa 3,5 uur
Aantal inwoners: 300.000
Hoofdstad: Funchal
Oppervlakte: 740 km2
(circa provincie Utrecht)

De noordkust

Verse zeevruchten